

Чорна Влада Дмитрівна

студентка факультету
соціально-психологічної освіти
та управління Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

Науковий керівник:

Єремєєва Ірина Анатоліївна

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин
та туризму Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна)

СПОРТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДИПЛОМАТІЇ ТА МІЖДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Спорт являє собою складне соціальне явище, один із видів фізичної культури суспільства, що історично склалася у формі змагальної діяльності, спеціальної підготовки до неї, а також специфічних міжособистісних відносин, норм і досягнень, що виникають у процесі цієї діяльності. Принциповою відмінною рисою спорту від інших видів занять фізичними вправами є наявність змагальної діяльності. Професійний спорт відіграє важливу роль у міжнародних відносинах.

Поняття «спортивна дипломатія» не має жодного кодифікованого або всебічного визначення, тому його важко чітко класифікувати. Спортивну дипломатію часто розглядають як частину публічної чи культурної дипломатії, але прирівнювання до них позбавляє спортивну дипломатію специфічних особливостей. Із політичної точки зору спортивну дипломатію можна розуміти як керовану та цільову комунікацію у випадках, коли зацікавлені сторони готові вирішувати міжнародні проблеми політичного характеру через спорт.

Сам спорт не має політичної цінності, але коли він практикується як дипломатичне середовище між різними країнами, він має політичний зміст.

По-перше, спорт може бути інструментом дипломатії між державами, а саме першим кроком взаємодії держав у ворожих відносинах. За територію на північному заході півострова Індостан, що має назву Кашмір, ще із середини минулого століття сперечаються дві держави. Індія та Пакистан ворогують між собою, бо кожна країна вважає, що ця територія законно належить саме їй. Під час півфіналу світової першості з крикету 30 березня 2011 року прем'єр-міністри Індії та Пакистану разом спостерігали за матчем, результатом чого стало обговорення проблеми та поліпшення ситуації, що склалася.

Цей феномен здобув назву «крикетна дипломатія».

По-друге, спорт є універсальним засобом реклами та економічним чинником, який приваблює інвесторів. Спортивний маркетинг дозволяє формувати та об'єднувати великі групи людей, забезпечений завдяки впливу швидкозростаючого споживчого суспільства. Спортивна індустрія дозволяє виробникам не тільки формувати товари й продукти, а й знаходити споживачів, які будуть ними користуватися. Цікавим фактом є те, що олімпійський бренд коштує більше, ніж бренд Google.

Спортивні знаменитості є корисними для політиків, які шукають підтримки серед виборців, для керівників держави, які прагнуть сприяти національній гордості, і навіть для політичних систем, які потребують привернення уваги. Держави використовують спортивні ігри, щоб показати перевагу своєї ідеології. Особливо в часи «холодної війни» ця тенденція часто спостерігалася у відносинах між США та СРСР.

По-третє, спорт підвищує взаєморозуміння між країнами та сприяє впровадженню ідеї миру в міжнародних відносинах. Спортивні обміни завжди слугували способом визнання іншої держави й народу. Показником примирення між державами може виступати обмін спортсменами. Як наслідок, спортивний обмін між державами часто використовується як інструмент публічної дипломатії, вважається, що метою публічної дипломатії є також сприяння взаєморозумінню.

Спорт є безпечним способом висловлення невдоволення іншою країною та її політикою. Найбільш поширеним засобом вираження невдоволення через спортивні заходи є бойкот спортивної гри. Бойкот вважається стратегічною та дешевою альтернативою будь-яким іншим політичним діям, які можуть бути спровоковані державою, бойкоти використовують із метою політичного тиску, дискредитації політики тих чи інших держав, привернення уваги світової спільноти до проблем сучасного світу.

Спортивні змагання справді сприяють установленню дипломатичних зв'язків. На них завжди присутні найвищі державні посадовці. Тому такі спортивні заходи є унікальною платформою для багатостороннього діалогу. Відвідування подібних змагань високопосадовцями здебільшого має продуктивний характер і, як наслідок, формування і зближення позицій сторін.

Таким чином, і поняття, і явища «спорт» і «політика» не можуть бути відокремлені одне від одного. Безсумнівно, спорт являє собою складову частину світової політики, яка в ідеалі повинна бути спрямована на взаєморозуміння та підтримання дружніх стосунків між народами світу. Не буде перебільшенням сказати, що все прогресивне людство бачить у спорті один із найкращих засобів зближення між народами.

Міжнародні політичні обставини дуже змінились, на відміну від біполярного світу, коли найбільш серйозною проблемою для держав було національне виживання через військову силу, постбіполярні міжнародні відносини актуалізують інші методи міжнародних відносин та дипломатичні інструмен-

ти. Рівень взаємозалежності між державами посилюється і стає більш складним. У сучасних умовах як серед теоретиків, так і практиків міжнародних відносин дедалі частіше виникають думки щодо припинення використання військової сили в міжнародних відносинах, замість якої більш ефективним є використання «м'якої сили», зокрема спортивної дипломатії.

1. Boyacıoğlu F., Gürsel Oğuz A. The Role of Sports in International Relations. *Acta Universitatis Danubius. Relationes Internationales*. 2016. Vol. 9. No 1. URL: <http://journals.univ-danubius.ro/index.php/internationalis/article/view/3442/3548> (дата звернення: 17.03.2021).

2. Гловацька С. І., Іваницька О. П. Публічна дипломатія як фактор поглиблення відносин між державами на сучасному етапі (на прикладі України). *Вісник Донецького національного університету*. 2018. № 2. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/download/5448/5475> (дата звернення: 21.03.2021).

3. Єремєєва І. А. Структурно-функціональний аналіз міжнародного іміджу держави. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми формування громадянського суспільства в Україні»* (15 травня 2020 р., м. Дніпро). С. 109–112.

Чорна Ірина Романівна

студентка факультету соціально-психологічної освіти та управління
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Єремєєва Ірина Анатоліївна

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин
та туризму Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ (м. Дніпро, Україна)

ТЕОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ РОБЕРТА МІХЕЛЬСА В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА

Демократія у зовнішніх та внутрішніх відносинах є надбанням людства у процесі його розвитку, проте досі актуальними є проблеми поєднання народовладдя та лідерських амбіцій у суспільстві та причини формування цих самих амбіцій. Концепція Роберта Міхельса, викладена в праці «До соціології сутності партій у сучасній демократії», стала не тільки значущим доробком у його політико-науковій діяльності, але й визначила суттєву ідейно-політичну еволюцію мислення вченого. Це дослідження містило як велетенський емпіричний матеріал, так і власний досвід, який він здобув під час участі у світо-